

NÉPIRTÁS FOLYT*

AZ 1944–45. ÉVI DÉLVIDÉKI MAGYARELLENES ATROCITÁSOK NEMZETKÖZI EMBERI (POLGÁRI) JOGI MINÓSÍTÉSÉRŐL

I.

Íróink (pl. Burány Nándor), publicistáink (pl. Matuska Márton), történészeink (pl. Mészáros Sándor) és a vajdasági magyarság társadalmi szervezetei, egy a 60-as évekbeli kísérletet nem számítva a kilencvenes évektől mutattak rá a Délvidéken 1944/45 során végrehajtott atrocitásokra, melyek a délvidéki magyarok ellenében történtek meg. Habár a történelmi kutatások megrekedtek, mert az adatokat eltüntették, elegendő bizonyíték van arra, hogy a jelzett időszakban több tízezer délvidéki magyar, köztük nem kevés kiskorú, esett áldozatául szélsőséges szándékú, felfegyverzett csapatoknak, minden bizonnyal a mögöttük levő politikai szándékok „legitimációjával.” A több tízezer magyar megsemmisítése mindennemű bírósági eljárás nélkül történt meg, pogromszerűen. A szörnyű esemény tabu téma volt, a második Jugoszlávia szervei által legszigorúbban tiltott és elpalástolt téma. Egyes hivatalos értelmezések szerint a pogrom, az atrocitás nem más, mint „válasz, retorzió volt az 1942. évben” történt újvidéki eseményekre. Ami 1942-ben történt, semmivel sem indokolható. Még akkor sem, ha a bécsi döntés értelmében bevonuló honvédségre időnként kukoricásokból irreguláris szabadcsapatoknak is mondható fegyveresek lődöztek. Ugyanis a kukoricásból lövöldöző tetteseket kellett volna elfogni, és azok felett ítélezni, de lényegében nem ez történt. Ezért tekinthetők az 1942-es újvidéki halálba menők, majd kétezer személy, semmivel sem indokolható áldozatoknak. Különbség van azonban a két esemény között két fontos, nemzetközi jogi és emberi jogi szempontból. 1) az 1942. évi újvidéki razziával kapcsolatosan hivatalos magyar szervek eljártak és jogi eljárásban hoztak felelősségrevonó ítéleteket, az 1944-es magyarellenes atrocitásokért hivatalos jugoszláv vagy szerb szervek soha senkit nem vontak felelőségre. 2) Az 1944–45-ös magyarellenes pogrom méreteiben, szándékaiiban a népiirtás büntényét meríti ki.

A magyarlakta területek már a királyi Jugoszlávia szemében is „idegen” szövetként voltak kezelve. Tudjuk azt, hogy területeikre szerb „dobrovoljacokat” (önkénteseket) költöztettek, a volt Jugoszlávia különböző területeiről már 1922-ben, a törvény erejével, a magyar lakosság megkérdezése nélkül, de lehet hogy még az önkéntesek megkérdezése

---

* Utólag beterjesztett tanulmány

nélkül is. Ismeretes az is, hogy az új államalakulat fennállásának szinte első évtizedeiben meghozták a kolonizációs és kisajátítási törvényt, mellyel megalapozták az önkéntesek gazdasági létét. Ugyanis minden 1000 holdnál nagyobb földbirtokot térítés nélkül felére csökkentettek, és a fölös földeket a kolonizáltaknak adták át. A királyi törvénykezés indoklása szociális retorikájú volt. Ismeretes azonban, hogy a vajdasági magyarok között százezerrel voltak földnélküliek, nekik egyetlen talpalatnyi föld sem jutott az ilyen „földosztásból”. Tehát a telepítés, a földosztás nem szociális indokoltaságú volt, hanem politikai. Az volt a szándék, hogy az „idegen szövet” keveredjék „hazai” elemmel. Voltak már ekkor is (szerb) tudósok, akik úgy gondolták, hogy a „magyarkérdés” egyszerűen megoldható: magyarok kitelepítésével és szerbek betelepítésével. Ezt szolgálta az állampolgársági törvény is, ami Zebalosz görög jogtudós doktrínáját követte. E jogtudós nem volt akárki, ő volt az, aki az I. világháború után a Népszövetség által alapított UNIDROIT keretében az állampolgársági modell-törvények tekintetében (melyek modellként szolgáltak az „utódállamoknak”) az egy állam, egy állampolgárság elvét javasolta. Lehet hogy e doktrína jószándékú volt, de ezzel az „utódállamok” ugyancsak visszaéltek (agere in fraudem legis). Ők ugyanis úgy értelmezték eme doktrínát, hogy azok a korábban magyar állampolgárok (Felvidék, Délvidék, Erdély), akiknek területeit Cseh-Szlovákia, Románia és Jugoszlávia államalakulataihoz csatolták, vagy megtartják magyar állampolgárságukat, és ennek megfelelően a leszűkített és megcsonkított Magyarországra települnek, vagy a törvény kötelező erejénél és kényszerénél fogva lemondanak ezen állampolgárságról, és felveszik az illető utódállamok állampolgárságát. Az utódállamokba terelt magyarság legnagyobb része nem kívánt lemondani magyar állampolgárságáról és nem volt hajlandó elfogadni a rosszul értelmezett Zebalosz-doktrínát, vagyis a kitelepítést is kilátásba helyező belső állampolgársági törvényeket. Ismeretes, hogy ennek folytán a délvidéki magyarság a királyi Jugoszláviában sokáig alapvető jogokkal, pl. választói joggal sem rendelkezett. Arról nem is beszélve, hogy már ekkor sokhelyütt megszüntették a magyar tannyelvű iskolákat. Ezen a képen mit sem szépít az a tény, hogy egy-két magyar tannyelvű középiskolát meghagytak. Meg kell hagyni: a királyi Jugoszláviában nem volt véres atrocitás,* de ezért azt nem kell túl nagy kegynek értékelni, mert politikai és törvényhozási szinten komoly intézkedéseket tettek a Délvidék „magyartalanítása” érdekében, és ezt nem is palástolták. A lóláb, mely kilógott, igen szembetűnő és szemet szűrő volt. Hasonló jelenségek előfordultak a „baloldali” Jugoszlávia idején is. Agrárreform és kolonizáció címen szerbek több százez-

---

* Emberáldozatokat is követelő katonai és csendőrterrorra a trianoni béke létrejöttét megelőző hónapokban szörványosan azonban volt példa, így Adorjánban már 1918 őszén, Torzsán 1920 tavaszán. (A szerk.)

ren lettek áttelepítve, kaptak földeket, főleg magyarul településeken, de még ezt megelőzően volt egy szörnyű esemény: a Jugoszláviát „építő” (szabadcsapatoknak nevezhető) egységek tettei felett szemet hunyt a politikai vezetés, és megengedte az „idegen elemek” iránti boszszút, népirtást, mely példátlan volt térségünkben, s amelynek ártatlan magyarok tízezrei estek áldozatul. Voltak persze kitelepítések, székely magyarokat telepítettek ki, magyar hivatalnokokat küldtek „haza”, akik egyébként nemegyszer délvidékiek voltak stb. A miloševići nemzeti-szocialista rezsim ismét nyíltan folytatta azt, amit a korábbi jugoszláv rendszerek burkoltan: tovább „magyartalanította” a Délvidéket. Tömegesen költöztetett be szerbeket és tömegesen költöztetett ki, főleg pszichikai és kis mértékben fizikai kényszer alkalmazásával magyarokat. Ezek megcáfolhatatlan tények. Az nevezetesen, hogy fennállt a kontinuitás a Vajdaság etnikai térképének erőszakos megváltoztatása terén, és hogy ez időnként eszkalálódott, szinte kontrollálatlan méreteket öltött. Az 1944–45-ös magyarelles pogrom csak egyik legszörnyűbb változata volt annak a le nem írt, de sokszor nyilvánosan is kommunikált tervnek, hogy a vajdasági magyarokat kiköltöztetik, vagy más módon megszüntetik évezredesnél hosszabb tartamú ittlétük, folyamatosan magyar és európai kultúrájuk nyomait. A megfélemlítés, a pszichikai kényszer nem szűnt meg a rendszert változtatni szándékozók hatalomra kerülése (2000. október) után sem, noha elismerésre méltóan sokat tettek – hiszen jószándékuk ellenére a szélsőséges erők, melyek sajnos a hivatalos közegek akarata ellenére is felfegyverezettek, számos provokációt hajtottak végre (sírgyalázások, magyarverések stb.). A baj abban van, hogy a hivatalos közegek nem mindig képesek szembeszállni a bűnösökkel, akik bizony szeretnek félelmet kelteni és ellenséget találni. Ez az állapot rendkívül veszélyes a kisebbségre nézve, mert továbbra is fenn tartja a létbizonytalanság és védtelenség érzetét.

A „kontinuitás” tehát megvolt és megvan: mind a „jobb”, mind a „bal” Jugoszláviában, mindent „meg kellett tenni”, hogy a Délvidék lakossági struktúrája lényegesen megváltozzon és dominánssá váljon a „szerb etnikai fölény”. Miért volt ebben egyetértő a „jobb” és a „bal” Jugoszlávia? Erre a kérdésre nehéz válaszolni. Úgy tűnik, hogy a válasz a következő: mindkét délszláv államalakulat viszonylatában egyedül a Délvidék tekinthető olyan területnek, amelynek a délszláv államhoz való csatolása a legkevésbé volt indokolt: ehhez sem történeti, sem etnikai érveket nem lehetett felsorakoztatni. A terület történelmileg és nemzetközileg elismerten mindig a magyar államhoz tartozott. Lakosságának összetétele pedig olyan volt, hogy a horvátokat és a szerbeket akár együvé is számolva, mégpedig az öt délvidéki megye területét is figyelembe véve, sohasem volt szerb etnikai fölény. Trianon idején pl. a szerbek és a horvátok alig tették ki az összlakosság egy harmadnál valamivel nagyobb részét, tehát abszolút kisebbséget képeztek. Az volt

tehát a folyamatos szándék, hogy a területelcsatolást minden áron „etnikai alapon is indokolják”. Most már ugyan Szerbia és Montenegró államalakulat törvényben ígéri, hogy nem lesz több erőszakos etnikai változás. Ezzel elismerik, hogy ilyen a múltban volt. Márpedig hogy volt és van, és hogy a sebeknek nagyon nehezen gyógyítható következményei vannak, tudjuk.

II.

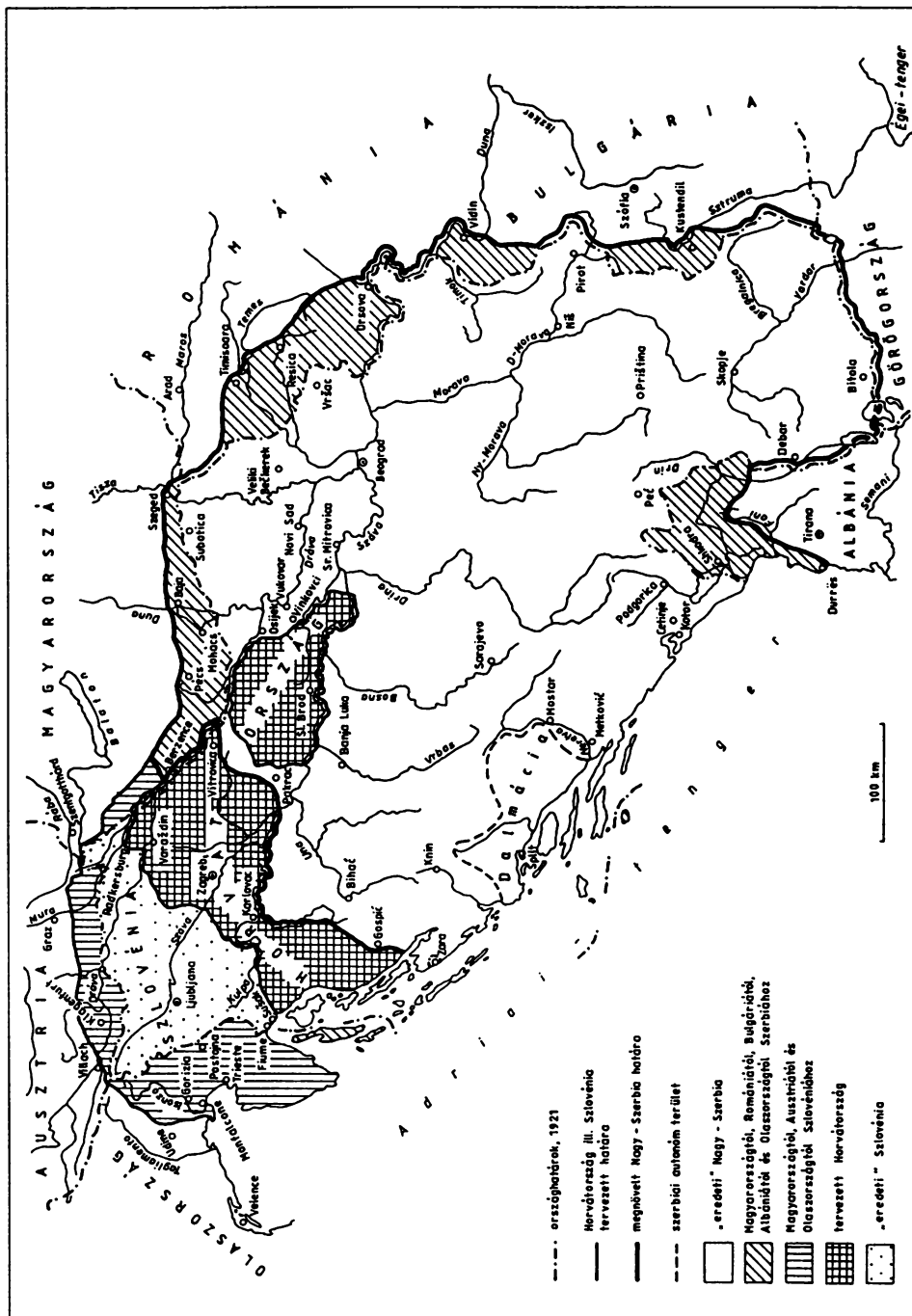
Térjünk vissza az 1944–45-ös magyarelles atrocitások jogi jellegére. Vajon népiirtás volt-e? Tudjuk, hogy a népiirtás (genocídium) nemzetközileg szankcionált bűncselekmény, amely sohasem évül el. Mi ennek a bűncselekménynek a tényállásállaga? Van egy objektív és egy szubjektív eleme. Az objektív arról szól, hogy egy nép, népesség tömeges megsemmisítését célozza meg. A szubjektív pedig arról, hogy ez a népesség megszüntetésének szándékával tette, aki megtette. Sajnos az 1944–45-ös atrocitások jellege kísértetiesen hasonlít a genocídiumra. Méreteinél fogva ugyanis szó sincs valamiféle megtorlásról. Hogy népiirtás volt, semmi más, mutatja az, hogy nem volt semmiféle jogilag releváns ítékezés, bíraskodás, eljárás, az embereket nemzetiségre való tekintettel fosztották meg életüktől, sokszor igen kegyetlen, embertelen módon. Teljesen ártatlan embereket fosztottak meg életüktől csupán azért, mert magyarok voltak. Ezeket az embereket tömegsírokba lökték. Hozzá tartozóik máig sem tudják, hol annak eltemetve. Temetésük módja tehát embertelen, az emberi méltóságot sértő módon történt. Ezáltal mutatták ki szélsőséges téveszméjüket, mely szerint a délvidéki magyarok kollektív bűnösök. Ugyanazok, akik most kézzel-lábbal hadakoznak az ellen, hogy nem a szerbség a bűnös, hanem csupán Milošević és szűkebb gárdája (mely egyébként többször meg volt választva). Nem vagyok a kollektív bűnösség híve. A felelősség mindig egyéni, még akkor is, ha több ezer a bűnös! Ellenben a nemzetközileg ismert bűntény miatti felelősség sohasem évül el. Nem csak egy ember műve volt a magyarok elleni genocídium. Voltak ott felbujtók, tettesek, társtettesek is. Hogy kik voltak, még ha nem élnek is, fel kell tární. (Nem úgy, hogy „voltak” „valakik”, pl. „Tito nevében a partizánok”, hanem név szerint, ha sokan voltak, akkor sok névvel.) Utólag is felelősek, nemcsak Isten, hanem az ember, az erkölcs és a jog színe előtt.

Van még egy bűntény, amit etnocídiumnak nevez a nemzetközi közjog és az emberi jogi doktrína. Ez nem más mint egy népesség kényszerű kitelepítése. Permanens quasi kollektív bűnösségének egyoldalú kinyilatkoztatása alapján. Ez történt a délvidéki magyarokkal az elmúlt több mint nyolcvan év folyamán. Állandó presszió alatt való folyamatos kiköltöztetés. Helyükbe pedig a másik népesség beköltöztetése. Államilag fondorlatosan kitervelt módon. Nos, az EU Tanács kisebbségvédelmi Egyezménye tiltja a hagyományosan nemzeti kisebbségek által lakott

európai régiók etnikai arányának erőszakos megváltoztatását. Ilyen régió többek között a Vajdaság, azaz az egész Délvidék (három nyugati és két keleti megyéjével). Vannak azonban más hagyományosan magyar lakta EU régiók is, amelyeknél hasonló módon történt a magyartalanítás, főleg ki és betelepítés (etnocídium) útján, de így, ahogyan 1944-ben történt (genocídium), talán sehol sem, legalább is nem ilyen méretekben. Vajon „igazságos-e”, hogy egy európai és magyar nemzetrészen verték el a port, a két világháború határtologatói, s hagyták, hogy a terület-hódító azt tehessen, amit akar e sokkal jobb sorsot érdemlő nemzeti kisebbséggel? Ez nem igazságos. Vajon lehetséges-e egy utólagos per? Lehetséges. A genocídium bűncselekménye sohasem évül el. Csupán azt mondjuk: nem lehet, hogy a cuius regio eius religio – áttételes értelmezésében akinek kezében van az erőszakhatalom egy térségben, ott azt tehet, amit akar. Nem tehet, amit akar, mert vannak univerzális emberi jogok, amelyek természetes jogok: ezek között mindenekelőtt az élethez, az emberi méltósághoz, az emberi kegyelethez való jog. A délvidéki magyarok egyéneit és közösségét sértették meg, nem egyszer. Embertelen módon. Az életüket nem lehet visszahozni. A kegyeletet nem lehet csupán főhajtással megadni. Meg kell adni a jogokat. És a felelősöket, még akkor is, ha már nem élnek, meg kell nevezni, utólagosan el kell ítélni. Ki kell adni az erre vonatkozó dokumentumokat.

A délvidéki magyar kisebbségi kérdést nem lehet izoláltan szemlélni. Csakis komplex módon. A nemzetközi bűntényeket még megbocsátani sem lehet. Mert azok nemzetközi közjogi szempontból megbocsátathatatlannak és elévülhetetlenek. Nem lehet minket, délvidéki magyarokat állandóan „bűnbaknak” tekinteni olyan tettekért, amit sem „kollektivitásunk”, sem egyéneink nem követtek el. A kommunizmusnak az a bűne, hogy egy ideológia nevében ártatlan emberek tömegeit küldte börtönbe vagy fosztotta meg életétől, csak azért, mert más nézete volt, vagy más haja színe, más nyelve, más kultúrája. A fasizmus ugyanezt tette. A nemzetiségi probléma a Délvidék térségében nem fog megoldódni akkor sem, ha azt teljesen elszerbesítik, rossz értelemben elbalkanizálják (ami már jóformán megtörtént). A szerbeknek nem érdeke a Délvidék további balkanizációja. Mert a szerbség, amely szintén jobb sorsára érdemes nép, ez esetben még egy definitív vád alá kerülhet, a kollektív bűnösség vádjá alá.

Nem volt már elég istencsapás?

Mindenkinek volt hódító szándéka.
Szerb területi célok a II. világháború előtt.

[Forrás: Köztes-Európa]